

Forum for Natur og Friluftsliv - Sør-Trøndelag

Sandgata 30, 7012 Trondheim

Tlf.: 91369378 E-post: sor-trondelag@fnf-nett.no

Byplankontoret, Trondheim kommune
byplan.postmottak@trondheim.kommune.no

Dato: 08.08.14

Uttalelse om Kommuneplanmelding for byutvikling, arbeidsprogram

FNF er et samarbeidsnettverk for naturvern- og friluftsansjasjoner på fylkesnivå. I Sør-Trøndelag er elleve organisasjoner tilknyttede FNF som til sammen har 33 000 medlemskap.

FRILUFTSLIV FOR BEDRE HELSE

FNF mener at kommuneplanmeldingen må legge stor vekt på bevaring av naturområder til beste for friluftsliv og biologisk mangfold.

I Norsk Monitor fra 2011 kan man lese at tre av fire av de mest populære fysiske aktivitetene er friluftaktiviteter. 66 % av befolkningen går minst en fottur i skog og mark i måneden under sesong, som gjør det til den klart mest populære aktiviteten. Her kommer det ikke bare inn turer der hovedhensikten er å gå, men det kan også være turer der man går til et sted der man bedriver ulike aktiviteter, for eksempel fiske, speiding, se på planter eller dyr. På andreplass kommer skiturer i skog og fjell med 41 %. Deretter kommer styrketrening fulgt av fotturer på fjell og vidde. Femteplassen inntas av en aktivitet som er nærliggende friluftsliv på grunn av at de fleste foretrekker å utøve den i naturen: jogging i mosjonshensikt. På sjetteplass er en aktivitet som kan være friluftsliv: Sykling på tur og til jobb, fulgt av enda en aktivitet som utøves i naturen: Langrenn. Tendensen er klar, de mest populære fysiske aktivitetene er aktiviteter i naturen. Skal alle de som bruker marka til ulike aktiviteter ha samme muligheter også i framtiden må markaområdene, natur nær byer og tettsteder, bevares. Det er også en realitet at friluftsliv gir muligheter for naturopplevelse og det er vesentlig for å fremme psykisk helse. Flere leger gir pasienter grønn resept for å stimulere dem til å være mer ute i fri natur og drive med friluftsliv.

Friluftsliv er ikke bare et mangfold av aktiviteter som gjør at mange prioriterer fysisk aktivitet, og det er i tillegg den aktivitet som flest oppgir at de skulle kunne tenke seg å begynne med. I en undersøkelse¹ spurte man hvilken aktivitet respondentene helst skulle

¹ Synnovate oktober 2010

kunne tenke seg å starte med eller utøve i større omfang svarte 64 % fysisk aktivitet i naturen, 19 % trene på treningsstudio og 15 % idrett.

Statistikken over viser at friluftslivet er viktig for folkehelsen, både i dag og framtidig potensial. En kommuneplanmeldingen må legge opp til at alle innbyggere har mulighet å bedrive friluftsliv i nærområdet. Det er viktig både for folkehelsen og for at innbyggerne skal trives, men også på grunn av at helsereformen legger stor vekt på forebygging og at kommunene har fått et større ansvar.

Synergieffektene av friluftsliv er mange. Verdier som også er knyttet til friluftsliv er fysisk aktivitet, opplevelser, sosialt fellesskap og frivillighet både knyttet til organisasjoner og uorganiserte aktiviteter og tiltak. Friluftsliv er gratis, i hvert fall billig sammenlignet med en del annen fritidsaktivitet, og tilgjengelig for de fleste. Undersøkelser viser at både de med høy og lav sosioøkonomisk status ønsker å drive med friluftsliv for å bli mer aktive². Friluftsliv er en viktig arena for å integrere barn og voksne som kommer fra andre kulturer, og vil kunne gi positiv helseeffekt- Å komme ut i rolige støyfrie omgivelser er avstressende, så det blir en helseeffekt, selv under de aktiviteter som ikke innebærer stor fysisk aktivitet, for eksempel jakt, fiske, bærplukking og se på planter og dyr. Det er mange som vil prioritere å bo der det er gode friluftslivsmuligheter uten for lang vei til naturområder og god tilrettelegging for friluftsliv både sommer og vinter.

Helsedirektoratet har regnet ut at fysisk inaktivitet koster samfunnet 239 milliarder kroner hvert år³. Folkehelseloven peker ut kommunene som en aktør med stort ansvar for å forebygge sykdom og dermed spare noe av den summen. I tillegg til et nasjonalt ansvar har kommunen et eget ansvar for at folkehelsen blir bedre, kommunen kan spare en god del på lavere kostnader til omsorg og mindre sykefravær blant de ansatte i kommunen og i arbeidslivet generelt. Mange tiltak for å bedre folkehelsen innebærer derfor ikke bare en kostnad, men vil kunne gi en innsparing for kommunen.

Kommuneplanmeldingen må også legge opp til at man lettere kan få folk å utøve friluftsliv i hverdagen. Det trengs flere sikre gang- og sykkelveier til og fra boliger, barnehager, skoler, arbeidsplasser, butikker og trening. Det er ikke bare viktig for folkehelsen, men også viktig for miljøet og for de som ikke har råd til å bruke bil.

I kommunens planlegging må det også settes søkelys på behovet for naturvennlig tilrettelig for friluftsliv der mange ferdes. Kommuneplanmeldingen må blant annet videreføre den soneinndeling markaplanen fra 2002 legger opp til.

TA VARE PÅ NATUROMRÅDER

Hvor viktige naturområdene er for folkehelsen blir ofte glemt når man skal avklare arealsaker. De fleste er enige i at vi trenger mer fysisk aktivitet for å kutte utgiftene til sykehusene, men når man diskuterer nye arealer til boligfelt eller industriområde skal plasseres er det friluftslivets anlegg som må gi plass til ny infrastruktur. Blir det lange avstander til områder der man kan drive med fysisk aktivitet blir terskelen høyere for å komme seg ut.

² Gunnar Brevik m.fl. 2011 *Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet*

³ Helsedirektoratet 2014 *Kunnskapsgrunnlag for fysisk aktivitet*

Det er ikke bare når turområder forsvinner som det har effekt på hvor mye vi går på tur. Når det kommer nye inngrep i et område blir opplevelsen redusert, selv om man fortsatt kan gå en tur på samme sted. Den reduserte opplevelsen kan gjøre at man ikke kommer seg ut like ofte, naturopplevelsen og rolige omgivelser er en av de viktigste motivasjonsfaktorene for å komme seg ut i naturen⁴. Det er derfor ikke bare viktig å bevare areal, men også at det fins variert natur og et landskap som kan gi opplevelser. Vi trenger naturområder uten større inngrep med mulighet å oppleve høy biologisk mangfold, vann der man kan fiske, se på kulturminner og annet som gir turen større opplevelse.

I plansammenheng må ikke bare se på naturområder som ligger innenfor den røde strek, men også områder utenfor markaområdene er viktige for å bedre folkehelsen. Turdrag som skaper attraktive stier og veier inn mot marka må bevares og restaureres for å gjøre turen til marka mer attraktiv. Det er i denne sammenhengen variasjonen og mangfoldet i naturområdene som er viktige. Den kvaliteten som ligger i kulturlandskapet, fra dyrka mark til beite og slåttemark, er viktig for naturopplevelsen og bør ses i sammenheng med en helhetlig planlegging for å fremme mulighetene for friluftsliv.

Bedre folkehelse er ikke den eneste økosystemtjenesten som Trondheims naturområder gir. Naturområder bidrar også til at flommer ikke blir like kraftige og dermed minsker skadene ved kraftig regn. Grøntområder nært veier begrenser også mengden svevestøv og forurensing, noe som har stor betydning for helse og velvære.

Å bevare natur er ikke bare viktig for folkehelsen og økonomien, det er også viktig for det biologiske mangfold. En femtedel av alle norske arter er med på rødliste, 85 % av dem er negativt påvirket av arealendringer. Skal vi snu denne utviklingen må man prioritere å ta til vare arealer som er viktige for det biologiske mangfoldet. Kommunene har råderett over en stor del av arealforvaltningen og har derfor et stort ansvar for å ta til vare det biologiske mangfoldet. Skal Trondheim ta sitt ansvar for å bevare de arter man finner i kommunen må naturområdene bevares. Et stort biologisk mangfold er også en viktig verdi for naturopplevelsen, og derved for friluftsliv i sin alminnelighet.

Uttalelsen støttes av: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges Jeger og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Trondhjems Turistforening og Trondheim Turmarsjforening.

Staffan Sandberg
Fylkeskoordinator
FNF Sør-Trøndelag

⁴ Synnovate 2009